

گزارش

اسب تروای آمریکا برای پیشبرد FATF

آمریکا که پیش از این ادعا می کرد اقدام بشردوستانه را تحریم نکرده، آبان ماه سال جاری کانالی را برای تسهیل تجارت اقدام بشردوستانه طراحی کرده است. در صورتی که این کانال اساساً برای تسهیل تجارت بشردوستانه نیست، بلکه برای پیشبرد اجرای خواسته های FATF در ایران است.

دولت یازدهم تلاش زیادی کرد تا لغو قطعنامه های تحریمی شورای امنیت سازمان ملل علیه ایران و همچنین برداشتن تحریم های آمریکا و اتحادیه اروپا گره از روابط مالی و بانکی ایران با کشورهای خارجی باز کند. در همین راستا برجام امضا و اجرای آن در سال ۹۴ آغاز شد. اما چند ماه بعد از اجرای برجام گشایش جدی در روابط بانکی ایران با خارج کشور حاصل نشد و در همین راستا سیف، رئیس کل بانک مرکزی وقت به نشست شورای روابط خارجی سنای آمریکا رفت و اعلام کرد: «برداشتن تحریم ها تقریباً هیچ چیز» عاید ایران نشده است.

علت عدم گشایش در روابط بانکی ایران، برجام نداشتن ساختارهای تحریم علیه ایران بود؛ آمریکا ساختارهای تحریمی خود را علیه ایران حفظ کرده و تنها تعدادی فرد حقیقی و حقوقی را از لیست تحریم های خود برداشته بود. بنابراین بانک های خارجی به ویژه اروپایی ها ریسک نمی کردند که وارد روابط بانکی با ایران شوند. اما شاید بتوان گفت ریشه مشکلات روابط بانکی ایران به طریق دیگری برای دولت مردان تصویرسازی شد؛ دولت مردان تصویری کردند به علت عدم انطباق استانداردهای ضد پولشویی و ضد تامین مالی تروریسم بانک های ایرانی با بانک های خارجی است که این بانک ها حاضر نیستند با ایران رابطه داشته باشند. شروع همکاری ایران با سازمان بین المللی FATF در چارچوب برجام با هدف بازرگانی ساختارهای ضد پولشویی و ضد تامین مالی تروریسم در حوزه مالی و بانکداری آغاز شد و طی بنیاد، وزیر وقت اقتصاد ایران به FATF تعهد داد ایران برنامه پیشنهادهای FATF را اجرا کند. برخی از اسنادی که مربوط به نامه نگاری میان رئیس FATF و طی بنیاد است نشان می دهد از نگاه FATF، آنچه در سند برنامه اقدام FATF آمده کاملاً الزامی است و نماینده دولت ایران تعهد به اجرای کامل آنها داده است.

ارتباط FATF با تحریم ها

دولت به طور چرخه خاموش و فراتر از اختیارات قانونی خود شروع به اجرای برنامه اقدام FATF کرده به ادعای مقامات وزارت امور خارجه تاکنون ۳۷ بند از ۴۱ بند برنامه اقدام FATF اجرا شده است. با ورود جریان های متخصص و دلسوز کشور در مجمع تشخیص مصلحت نظام مشخص شد FATF ابعاد بسیار جدی دارد و این ساله در راستای سیاست فشار حداکثری آمریکا علیه ایران، وزیر امور خارجه و وزیر خزانه داری ایالات متحده آمریکا بارها از ایران خواسته اند لوائح مورد درخواست FATF را تصویب کنند. علاوه بر این، مارشال بیلینگرلی، دستیار معاونت وزارت خزانه داری در جلسه کنگره آمریکا در ۹ آذرماه ۱۳۹۷ که در آن زمان ریاست FATF را نیز برعهده داشت، در پاسخ به سوال سناتور راجر ویلیامز که پرسید «چگونه فشار را روی رهبران ایران و موسسات مالی حفظ کنیم؟ مملکت شیوه مباهات موسسات مالی مرتبط با آن در تحریم ها را خنثی می کند؟» و آن را دور زدنند، پاسخ داد: «... در رابطه با حفظ فشارها روی حکومت ایران، یکی از کارهایی که آنها (ایرانی ها) باید انجام دهند این است که یک چارچوب قانونی ایجاد کنند و برای توقیف تمامی مالی تروریسم پاسخگو باشند. اینها به اندازه کافی قانون ندارند من هم نمی دانم که آن قوانین را اگر داشتند رعایت می کردند یا نه؟ اما آنها این چارچوب قانونی را ندارند و ما متقدر اصرار می کنیم تا قوانین مقابله با پولشویی را تصویب و اجرا کنند. باید علیه بخش مالی آنها اقدامات مقابله ای انجام دهیم.» این اعتراف صریحی بود که با اجرای استانداردهای FATF، دور زدن تحریم ها با مشکل مواجه می شود.

کانال تجارت بشردوستانه وزارت خزانه داری آمریکا

آمریکایی هایی را پیش بردن اجرای برنامه FATF در ایران به اقدامات دیگری نیز دست زده اند. در اوایل آبان ماه سال جاری وزارت خزانه داری آمریکا طی بیانیهای اعلام کرد کانال برای تسهیل تجارت بشردوستانه (غذا، دارو و تجهیزات پزشکی) با ایران ایجاد کرده است. ثبت این مکانیسم در حالی است که وزارت خزانه داری آمریکا قبل از این ادعای کرد صادرات بشردوستانه به این تحریم نیست، چرا که دفتر کنترل دارایی های وزارت خزانه داری آمریکا دو مجوز عمومی در این رابطه در سیات خود قرار داده است. در این بیانیه دو نکته مهم دیده شد؛ نکته اول این است که در این بیانیه وزارت خزانه داری آمریکا این ادعا که سیاه و دیگر نهادهای تحریمی ایران با سوءاستفاده از کانال های بشردوستانه جهت تامین مالی فعالیت های مخرب بود، باعث سخت شدن تجارت بشردوستانه شده اند. تلویحاً اعتراف کرده است تجارت اقدام بشردوستانه توسط آمریکا تحریم بوده است.

سازوکارهای بشردوستانه، اسب تروای FATF

نکته بعد تاکید بر این موضوع است که کانال طراحی شده، «شفافیتی بی سابقه ای» در امر تجارت بشردوستانه با ایران ایجاد کرده است. وزارت خزانه داری دلیل وجود این شفافیت بی سابقه را ضعف در نظام ضد پولشویی و ضد تامین مالی تروریسم ایران و عدم اجرای عناصر کلیدی برنامه FATF توسط ایران عنوان کرده است. اما نکته جالب اینجاست چارچوبی که شفافیت بی سابقه در این کانال ایجاد می کند حتی از استانداردهای FATF هم فراتر است؛ به عنوان مثال، در بند ۶ بیانیه خواسته شده است از تورع هر یک کننده ایرانی دست اندر کار تراکنش ها تعهد مکتوب گرفته شود که آنها اجازه نمی دهند اقدام به افراد یا نهادهای تحریم شده فروخته شود و اینکه توزیع کننده ایرانی این تعهد را روی مشتریان بعدی اعمال می کند. با در بند ۹ آمده است: «اگر یک موسسه مالی خارجی در کشور میزبان متوجه شود که یک مشتری ایرانی قبلاً در پنج سال گذشته با افراد یا نهادهای تحریمی آمریکا، سازمان ملل و اتحادیه اروپا ارتباط داشته است، موسسه مالی خارجی در کشور میزبان اطلاعات جزئی را در رابطه با هرگونه تغییر نسبت به آن ارتباطات مانند تغییر در مالک ذی نفع یا کنترل مشتری ایرانی، به وزارت خزانه داری ارائه خواهد داد.» چارچوبی که آمریکا در این کانال طراحی کرده است، بیشتر از آنکه تسهیلی در تجارت اقدام بشردوستانه به وجود بیاورد، یادآور مکانیسم نفت در برابر غذای عراق در دهه ۹۰ میلادی است؛ در مکانیسم نفت در برابر غذای عراق کل زنجیره تجارت بشردوستانه و حتی توزیع مواد غذایی و دارویی بین مردم نیز تحت نظارت و کنترل آمریکا بود. اما چرا آمریکا چنین چارچوبی طراحی کرده است؟ آمریکا می خواهد طوری در لایه نخبگان و حاکمیتی ایران تصمیم سازی کند که بدون تصویب لوائح و موارد مدنظر FATF حتی نمی توان تجارت بشردوستانه انجام داد و اگر مسئولان ایران می خواهند مردم ایران به غذا و دارو دسترسی داشته باشند، خواسته های FATF (آمریکا) را بپذیرند. بنابراین این کانال و دیگر مکانیسم های بشردوستانه از جمله کانال سوئیس و اینستکس که در چارچوب های تحریمی آمریکا رفتار می کنند، مانند اسب تروای برای پیشبرد FATF عمل خواهند کرد. به همین دلیل ضروری است تمام همکاری ها با FATF برگردانده شود و از ورود به کانال های طراحی شده آمریکا و همچنین کانال سوئیس و اینستکس که تحت نظارت آمریکا عمل می کنند، اجتناب صورت بگیرد.

منابع در روزنامه موجود است.

شواهد نشان می دهد با یک برنامه ریزی میدانی و رسانه ای، تلاش ویژه ای برای الزام کشور به پذیرش محدودیت های اقتصادی ذیل FATF شکل گرفته است

سایه سنگین سیاست روی منافع ملی

علی جمشیدی
دبیر گروه سیاسی

چند روزی است که دوباره ماجرای FATF و لوائح مربوط به آن موضوع بحث محافل سیاسی و رسانه ای کشور شده است. روز دوشنبه سخنگوی وزارت امور خارجه ادعای بزرگی کرد و گفت: «کشورهای دوست به ما اعلام کردند اگر ایران به FATF نپیوندد نمی توانند با بانک های ایرانی کار کنند.» بعد از آن هم علی ربیعی، سخنگوی دولت اعلام کرد: «بررسی دو لایحه پارلمو و CFT در دستورکار مجمع قرار گرفته است.» رسانه های نزدیک به دولت هم بعد از اظهارات سخنگوی دولت و دستگاه سیاست خارجی خبر دادند که در یک هفته اخیر لغیا جنیدی، معاون حقوقی رئیس جمهور و فرهاد دژسیسند، وزیر اقتصاد مذاکرات جدیدی را با اعضای مخالف FATF در مجمع آغاز کرده اند تا رای این افراد را تغییر دهند.

الف: اجازه دهید برای شروع بحث به این سوال پاسخ دهیم که چرا دوباره موضوع FATF در کشور طرح شده است؟

اگر نگوئیم در ماجرای پرداخت پول مرعی ایتالیایی استقلال، تعمدی در کار بوده، حداقل باید بگوئیم که مرزهای بی کفایتی دزور دیده شده

و اقدامی که سالیان سال در شرایط تحریم و حتی حضور در لیست سیاه FATF بدون کوچک ترین مشکلی انجام می شده، این بار به بن بست خورده است. هم اکنون برای دهها مرعی و بازیکن خارجی مبالغ مختلفی با ارزهای متفاوت به حساب های خارجی واریز می شود و آنها هم بدون مشکل به کار خود ادامه می دهند ولی حالا معلوم نیست چرا از وزارت ورزش تا مقامات ارشد وزارت امور خارجه همگی فعال شده اند تا چند ده هزار دلار ناقابل را تحویل استراماچونی دهند، ولی نمی توانند. درباره علت این اتفاق البته قبلاً «فرهیختگان» اطلاع رسانی کرده بود که بر اثر اقدام نامتعارف یک صراف، حساب بانکی استراماچونی در ایتالیا مورد تمرکز نهادهای نظارتی اجرا کننده تحریم های مالی ایالات متحده علیه ایران قرار گرفته و با ظن نقض تحریم، حساب وی بلوکه شده است. در اینجا البته باید به این نکته هم اشاره کرد که حجم دروغ گویی برخی رسانه ها در چسپاندن این چالش تحریمی به FATF در نوع خود عجیب به نظر می رسد.

ب- مساله دوم این است که آیا واقعا FATF مساله اصلی مجمع تشخیص است و هر دوی لوائح پارلمو و CFT در جریان بررسی قرار دارند؟

طبق قانون، یعنی آیین نامه داخلی مجمع تشخیص که پیش از این به صورت مفصل و جزء به جزء در شماره بیست و چهارم مهرماه «فرهیختگان» مورد بررسی قرار گرفت، تقسیم اساساً امکان اینکه روال قانونی برای بررسی لایحه پارلمو در مجمع تشخیص پی گرفته شود، وجود ندارد. این خبر را البته صرف نظر از اینکه پیش از این جانشین دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام به «فرهیختگان» گفته بود، روز گذشته علی احمدی، رئیس کمیسیون مشترک مجمع تشخیص مصلحت نظام هم تأیید کرده و گفته است: «آیین نامه داخلی مجمع برای دوره پس از مهلت یک ساله تعیین تکلیف کرده و نظر شورای نگهبان هم این بوده که لایحه مرتبط با کنوانسیون پارلمو مغایر با بند ۲» اصل ۱۱۰ قانون اساسی است. چون این موضوع فرایند قانونی اش تکمیل نشده و یک فرآیند ناقصی را طی کرده، دیگر به عنوان مصوبه و قانون تلقی نمی شود و دیگر نه رئیس جمهور می تواند آن را

بیش از یک ماه ونیم تا برگزاری نشست آتی FATF باقی مانده است، نشستی که مثل دفعات قبل این نهاد درباره تداوم حضور ایران در لیست خاکستری یا خروج از آن تصمیم گیری خواهد کرد. با وجود این بازه زمانی، ناگهان شایعه ای از اساس دروغ که منبع آن مشخص نیست در فضای مجازی پیچید که «ایران به لیست سیاه FATF رفته است» که البته

با تکذیب رئیس مرکز اطلاعات مالی قدری فضا روشن شد. برخی البته در شبکه های اجتماعی گفتند منشأ این خبر برخی رسانه های نزدیک به دولت بوده اند که دستور گرفته اند در این مدت دوباره برای پیوستن ایران به FATF جریان سازی کنند.

بیش از یک ماه ونیم تا برگزاری نشست آتی FATF باقی مانده است، نشستی که مثل دفعات قبل این نهاد درباره تداوم حضور ایران در لیست خاکستری یا خروج از آن تصمیم گیری خواهد کرد. با وجود این بازه زمانی، ناگهان شایعه ای از اساس دروغ که منبع آن مشخص نیست در فضای مجازی پیچید که «ایران به لیست سیاه FATF رفته است» که البته

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام در گفت و گو با «فرهیختگان»:

با FATF راه دور زدن تحریم ها بسته می شود

علت طرح جدید لوائح در مجمع چیست؟ گویا اعضا به اتفاق این موضوع را مسکوت گذاشته بودند. خیر، مسکوت نمانده بود، یک نفر گفته بود لوائح مسکوت و از دستور خارج شده است. این چنین نبود. تصمیم بر این بود که بررسی بیشتری صورت گیرد. در حقیقت سوالات ۱۱ گانه ای از دولت مطرح شده بود که دولت هم به آنها پاسخ گفته است. بر این اساس هم اکنون جواب های دولت بررسی می شود و دوباره تصمیم گیری خواهد شد که لوائح تصویب شود یا نظر منتقدان آن به تأیید برسد.

الان مشخصاً کدام لایحه ها در دستور کار است؟

هم FATF و هم CFT در دستور کار هستند.

خود شما جمع بندی خاصی در این مورد دارید؟

قبلاً نظرات خود را در این باره اعلام کرده ام و اکنون نیز با توجه به پاسخ های دولت باید بررسی مجددی صورت دهم.

با توجه به اینکه دوباره فضا احیاء شده، به نظر می رسد لازم است استدلال های دو طرف دوباره مطرح شود.

به هر ترتیب با توجه به پاسخ های دولت، دوباره در کمیسیون ها جمع بندی خواهیم کرد و ان شاء الله نتایج ظرف یک ماه آینده مشخص و اعلام خواهد شد.

در فضای روانی شکل گرفته بعضاً مطرح می شود عدم تصویب FATF منجر به تحریم همه ملت ایران می شود و در واقع دیگر تحریم افراد و اشخاص موضوعیت ندارد بلکه ملیت ایرانی هدف قرار می گیرد. این موضع چقدر منطقی با واقعیت است؟

خیر، چنین چیزی نیست. تحریم اصلی، تحریم های مالی، بانکی نفتی و... است که همین الان هم وجود دارد. آنها تعدادی از شخصیت ها و مسئولان کشور را تحریم کردند. چه نتیجه ای به دست آوردند که بخواهند افراد عادی را تحریم کنند؟ تحریم شخصیت ها که شاید حساب های خارجی داشته باشند ممکن است تأثیری داشته باشد ولی این موضوع درباره شهروندان عادی که حسابی در بانک های خارج ندارند، معنایی ندارد. تحریم همه مردم اساساً مفهومی ندارد.

این شائبه را که نیویورک به FATF باعث افزایش تحریم ها یا خود تحریمی می شود، چطور ارزیابی می کنید؟ این قابل بررسی است که آیا مضرات پیوستن به لوائح مذکور بیشتر است یا منافع آن. به هر ترتیب هم برای ملحق شدن به کنوانسیون های بین المللی مضراتی مترتب است و هم برای نیویورک به آنها. باید همه را با هم دید و جمع بندی کرد و در نهایت به نتیجه رسید. به هر حال این یک واقعیت است که با الحاق به کنوانسیون های ذیل FATF راه دور زدن تحریم ها بسته می شود. یعنی اگر ملحق شویم احتمال این وجود دارد راه دور زدن تحریم ها در فروش نفت بسته شود. با پیوستن به CFT و پارلمو دور زدن تحریم ها ممکن نخواهد بود، چرا که اعضا از وضعیت یکدیگر مطلع خواهند شد و دست اندکاران کنوانسیون و شورایی که آنجا هست می توانند از اسرار ما باخبر شوند و نتیجه این می شود که دور زدن ها مشکل می شود.

پیوستن به FATF می تواند مبادلات مالی و بانکی کشور را قدری نسبت به امروز روان تر کند؛ حامیان FATF معتقدند پیوستن به این لوائح در شرایط تحریم فضای تنفسی را برای ما ایجاد می کند و قدری تسهیل در این زمینه اتفاق می افتد.

خیلی بعید است. اقتصاد ایران اکنون تحریم است و به این واسطه عملیات بانکی و تبادل ارز با مشکل مواجه شده. پیوستن به FATF نیز گشایشی در این زمینه به دنبال نخواهد داشت و الزاماً مشکلی را حل نمی کند. آقای ظریف در این باره اعتراف کردند و گفتند قول نمی دهیم مشکلات حل شود ولی ممکن است بر روابط بین المللی ما اثر منفی داشته باشد.

در حال حاضر مشخص است که CFT و پارلمو چه زمانی قرار است به صحن علنی مجمع بیاید و مورد بحث و بررسی قرار گیرد؟ هر وقت بررسی ها در کمیسیون تمام شود، این اتفاق خواهد افتاد و در یکی، دو هفته آینده شاهد آن خواهیم بود.